

Ročník XXIX

V Praze, 15. března 1895

Číslo 18 (1447)

Rozkvet.

Román.
Napsal Fr. Xav. Svoboda.

(Pokračování.)

II

Toník spravoval domácnost ostražitě, nepouštěje se s Kačenkou, která se nyní vytrvale zlobila a neustále parfkala, do sdílnějších řečí. Tmavé oči jeho nedočkavě obhlížely všechny stezky z vesnice k nim pentlickově vyšlapané, přicházel-li někdo koupit nějakou věc. Zachvačoval jej spěch, horko a třesení po užitku, když se objevil kupec. Částku, kterou za odměnu od otce z utržených peněz dostával, uschoval si s vášnivostí, a příštího roku v červnu na svůj svátek objevil se před otcem v novém pláštiku s třemi límcí.

Ale starosti v domácnosti znova se objevily, když Novák pocítil, že nadešel čas, aby Toník zasvětil do všeho obchodu svého, a když jej z té příčiny bral na cesty. Synovi se dlouhé tyto jízdy po silnicích zdály svízelné a zbytečné. »Nač se tatínek nad tou vojí porad roztrásá?« pomyslí si. »Proč nemá služebníka a proč nejede jen tam, kam musí?« Premítaje o tom, shledal, že dobře soudí, a sdělil otec své poznání. Nápad ten však starého Nováka povážlivě znepokojil. »Nevím, nevím, co ten chlapec myslí. Nedej Bůh, aby mu takové myšlenky napadaly. Hnedle by pokulhával! Škoda, že se zda tak chytrý!« Tajemství a klíčky obchodu hoch brzy proměnil a pochopoval, zmoc-

GUSTAV FRANK.

Die nártu lije Jefimoviče Řepina.

nije se za krátko všeho ovoce, které na mnohaletých zkušenostech otcových narostlo. Zatoužil dále, a že to jasně otec na trpytějších se očích pozoroval a že se obával pochybení, naplňovala se stárnoucí hlava jeho mučivými starostmi a na slepo vybihačejšími úvahami. Konečně, aniž co komu prozradil a aniž se s kým poradil, usmyslil si oženiti se. (»Není to nic platno, domácnost vadná, at dělám, co dělám!«)

Běz všelikých příprav, porad a řečí přivedl si Novák ze Zbraslavi do své živnůstky druhou ženu, pominuv všechny, které mu známí horlivě nadhazovali. Pocítoval s počátku před svými dětmi silný stud a zhrubl poněkud, aby sám své city překřikl. Tato druhá žena byla menší postavy, složitá, s výrazem tváře přísným, černooká a teprv třicetiletá. Přišla nějak bezohledně a ujala se domácnosti Novákovy s neobyčejnou radostí a rozhodností.

»Takovou ženu jsem potřeboval,« pravil Novák Nedomovi, když se spolu v neděli ubírali z ranní mše pěšinou od Luckého mlýna, »už se to všechno rozklíčovalo.« Vida pak, že krejčí podivně stahuje rty a něčeho netřká, zamračil se. »Muselo to být!« dodal příkre.

Nedomo zdvihl obě ruce, až se mu plášt jako muří křídla roztáhl, a pohodil hlavou, jakoby chtěl říci, že je těžko co předpovídati.

»Inu —« prořekl pochvilu, »když se přece jen řekne: starý kozel, a měl už si dát pokoj!«

Novák zdvihl pohrdlivě ramena.

«Běží jen o mne!» prudce prohodil.

«Taky o chlapce, Josifku, taky o chlapce!»

«Však mu trochu dohledu neuškodí. Já měl horší bič nad sebou, a neškodil! Nevíme, co k čemu je!»

Odmíchl se.

«Kdyby mi ten chlapec tak zčerstva ne-
utíkal,» prohodil Novák po chvíli, uklidniv se
pohledem na dlouhý, zoraný pole, mstý ozimí
temně zelená, «snad bych to byl neudělal.»
(Hlas jeho byl vážný a smutný.) «Ale ten
dlouhý se mnou nebudě. Uletí brzy, a holky
se taky rozejdou. Všichni pospíchají!»

«To se vám jen zdá,» poznamenal Ne-
doma, odtáhnuv se.

«Zdá — nezdá — je to tak! Utíkají, Ne-
domo, utíkají! Jen ten malý Vašík chudinka
nikam nemůže. A já přeci cítím, že je moje
smrt ještě za horama!»

Nedoma opět zdvihl obě ruce a pohodil
hlavou. «Oči jeho však, ukryté stále velikými
víčky, smutně se zabíjely k zemi. «Novák se
rozhlízel planinou pole a huk k návrší lisi-
ckému, po němž se báblala roztroušená cesta.
Oba mlčeli a o čemsi vzájemně přemítali. Pod-
zimní slunce potělo postavy jejich a milý
klid neděle obepínal veskeru krajinu.»

Jak se Novák s druhou ženou seznámil
a jak se dohodli o svatbě, nikdo se od něho
nedověděl. Teprv později slyšely děti z úst
macechy, že slouzila na Zbraslavi a že často-
kráte napájela jeho koně. «Proč jsem napá-
jela? No — napájela jsem!» vyprávěla v dobré
náladě. «Bylo mi konika líto; sám se už před
námi zastavoval, a tak jsme se kolik let znali.
Létna, takže v sobotu odpoledne jede Josef
z Prahy. Koník zastavil, a já nesu vodu. A Bůh
ví, co to bylo za vnučnutí, měla jsem jít od-
poledne do Radotína, ale mně něco řkalo:
Nechod! a nešla jsem. Josef přijel. Nesu tedy
tu vodu, a koník se po ní hnál, div že mi pu-
tynkou z ruky nevyrazil. Tak se mu ta tlustá
žila na krku vinla, jak hltavě pil. Josef byl
však nějak bez řeči; chodil sem tam a něčím
si lámal hlavu. «Viš co, Barčo,» najednou se
mne optal, chceš si mě vzít? — Já se lekla,
hlava se mi zatočila a bylo po řeči. Tak se
jen rozmyslí,» povídala, až za týden po-
jezdů, povís mi. A jel. Zpráva, bičem a
koník táhl do vrchu jako drak. Já stála a kou-
kala půl mrtvá... Za týden jel zase, a já
řekla, že ano, a bylo to!»

Macecha byla dobrá hospodyně, žena či-
stotná, šetrná i pilná, ale příliš sobecká a po
zisku prudká. Toník musel odevzdati všechny
klíče; prodávala sama. Kačenku, která byla
dřívějším uvolněním zvěřená, sevrkla přísným
dozorem i hojnou prací. Živobytí se brzy
zjednodušilo, bylo méně jídla a více práce, více
námahy a méně odpočinku. Chvat za šetrnosti
byl přílišný, a trpká nespokojenost dětí brzy
se ukazovala. Toník, který častokrát sám za
obchodem jezdil, nerad se doma zdržel, po-
něvadž se u macechy nenajedl. O žních, když
bylo mnoho práce a tělo živý potřebovalo,
protáhl se jednou odpoledne děrou pod kro-
vem do zamčené komory, kde měla macecha
chleby, sádlo a podobné věci, vzal, co se vzít
dalo, a všecek parucínami a prachem šedivý
zanesl si ukradené věci do sena. Sem často-
kráte po obědě zalezl, aby se dosýtl, a aby
se tu v hlučném rozkojení rozpomínal na by-
valý lepší život. Po žních rád si vybíhl časné
z rána (jestliže za plné nosy) na zahrádku a na
lačný žaludek naježil se studeným, pelem po-
krytých švestek. Vploužil se pak do stodoly,
aby krmení připravil. Byl stále nespokojen,
poznával, že je od toho, co mu bylo sladké,
odstránil, a práce ho již netěšila, neboť na
užitku podílu neměl. Znenáhla pozoroval, že
macecha bohatně, a rozčiloval se. Když se za
dvě léta prodávala Kačenka do Bojov, a Toni-
kovi později vyprávěla, jak se jí ulehčilo po
odchodu z domova, zasteskalo se i jemu po
volnosti.

Třetího roku po svatbě otce zemřel nej-

mladší hoch Vašík, kterýž smrt nikoho příliš
nezarmoutila. Hoch byl nemocný, slabý, všecek
zmrzačený. Jen starý Novák, když jeli z pohřbu
od sv. Kiliána, nějak přes přilís se zamyslí,
pohlížeje do země jarním sluncem ozářené. Ne-
mluvil. Vedle něho houpavým krokem ubíral
se nejstarší syn Jakub, nápadně sestaráv a
unavený. Dlouhé, nazad sčesané vlasy šedivý,
tvar byla vyhublá a oči stále ku předu upřeny.
Šel tak, jakoby všemu okoli naslouchal, drže
v kostnatých prstech modlitby. V myšlénky
starého Nováka zapadly časem silnější hlasy
několika mužů vzadu z pohřbu se vracících
a nepřijemně ho rozčulovaly.

Téhož roku sedmnáctiletý Antonín, silný
již a pěkně urustlý, rád se v prázdné chvíli
sváteční zatoulal do Kytína, vesničky za Mni-
škem ležící, mezi lesy v nížně zaborené a na
západní straně z květnatých luk nízko se zve-
dávající. Zašel do hospody a vyhlížel do vrat
protějšího statku, objevili-li se v nich Anna
Toušková, kterou již delší dobu v mnišeckém
kostele se zalíbením pozoroval. Vypil džbánec
piva a k večeru pospíchal k domovu, pokáždě
nespokojen a jemně roztočen. Hned za Ky-
tínem začínalo jej mrzít, že v hospodě příliš
mnoho mluvil, a stále se mu zdálo, že všecko
řečí svojí kací. Na pšíně v lukách se poza-
stávalo a přes zlatou spoustu leských pry-
skytinů pátral ke Kytínu mezi zahrady, ob-
jeví-li se dcerka Touškové. Znal ji dávno, ale
zřídka s ní mluvil. Ona byla vždy nějak ne-
důvěřivá a plachá, a jen někdy se mu zdálo,
že jej má ráda. (Malinká, něžná zvláštnostka
zakmíla se někdy v neurčitosti tohoto děvčete
a v přemítání Antonínově pozehala se v jasné
tušení lásky.) Byla trochu jemnější než ostatní
děvčata Kytínská, bídá, šedooká a štlhlá. Stará
Toušková bývala v Praze, kterýž vliv zaléval
svoji záplavou i Annu. Nosila zlatem výšlva-
nou šněrovačku, čisté, krátké sukně, barevné
punčochy a malé střívký. Toník vidal ji před
pěti lety, když poprvé v Kytíně po statcích
obilí svázel, a ač byl mlád, nezapomněl na ni
od těch čas. Později viděl ji v kostele v zimě,
trochu prokřehlou, v šatek zahalenou, a s očima
vytrvale na hlavní oltář upřenými. Stopy ně-
čeho lepšího, co se mu jen jako ve snu mihlo
v městech před očima a po cestě k domovu
dlouho se mu hlavou vznášelo, jakoby na Anně
shledával. Představa jeho znenáhla nic jin-
ého se nenesla než ona. Chodil na všechny
muziky a všecko posvícení v okolních vseh,
kde ona byla, ale vždy vracel se nespokojen
a rozčeren. Nemohl se dopřát, má-li jej ráda,
a nemysli-li na jiného. Zapředla se před ním
(kmitající šedýma očima a špičatým jazyčkem
mezi plnými rty) v jakési neurčité řeči, jímž
se sama hlasitě smála, zvažela pak najednou,
ohlížela se po lidech, a chvílemi se i její oči
jemně rozzáaly a na něm na krátko spočinuly.
Vzal ji někdy za ruce, tápal se jí určitě, má-li
jej ráda (a tolik vroucnosti vléval do svého
pohledu, ale ona se vždy zasmála, jakoby ji-
nak rozumně, promluvívala něco jiného, a než
se nadál, mluvil i on o jiných věcech.

Toulání stálo Antonína dost peněz. Ma-
ceše i otcí bylo proti mysli. Rozhovíli se
časem o tom a brzy se oba proti němu po-
dráždili. Jednou si nechal Toník z peněz, které
stržil ve Stěchovicích u hrnčíře za dříví, dva-
cetník, aby mohl v neděli do Kytína k muzice.
Za několik dní byl tyž hrnčíř u Nováků, roz-
mlouvaje se starým, jenž nakládal vledem hntj
do vozu. Toník zapráhal koně a pohvízdoval
si. Den byl chladný a neslunný. Pojezdů se
mezi řeči prozradilo, že si Toník nechal dva-
cetník. Starý vyponil oči, napjal se tygrovitě,
jakoby jej více napínil, skočil jako sběhlý po
synovi a vrazil mu s hroznou silou vidle přímo
na prsa. Ten však zachytil vidle rukama,
vmetl prsty mezi jejich rohátky a ránu srazil.
Měl jen vestu roztrženou a jedno žebro sedřené.
Starý se začal třásti, upustil vidle a omdlel.
Macecha vyhltila ze stavení a domnívaje se,
že Toník muži jejimu ublížil, rozběhla se. Na-
stal nepřijemný zmatek. Toník nemohl vydech-
nouti, čtě, že by mu byly vidle hrudi projely.

Nevěděl, jak se stalo, že ránu zachytil, a
úzkost se mu pořád věšila na duši, jakoby se
utišiti nemohla. Když se otec vzpamatoval, po-
hlížel již na syna klidně. Pokašlával jakýmsi
rozpaky a hleděl do země.

«Takovou věc už mi, Toničku, nedělej,»
řekl téměř tiše, jakoby si přál, aby jej ani syn
neslyšel.

«Dokud jsem prodával sám,» odpověděl tento
mladým hlasem sklamaného člověka, «dával
jsi mi z užitku částka. Teď jsem vyrostl, spíš
groše potřebuju, a nedostanu nic. Dvacetník
jsem měl z každého vozu dříví. Patřil mi teď
taky. Ja to dost málo. Těžko se mi chodí
mezi lidi!»

Slova ta otce pronikla a dojala. Měla
zvláštní, milý zvuk a zazněla v příhodný čas.
Zakašlal, a prohnul se v křtí, podíval se po
zachmuřeném nebi.

«No, jeď na pole,» řekl laskavě, «a po-
mysli si, že i mondrost je slabá hráz, když
se zlost poblízní.» Vzal hrnčíře pod paži a
vedl jej do světnice, jakoby mu chtěl nějak
smazati dojem tohoto výstupu. Antonín otevřel
vrátka a vyjel. Když pak včr jeho brněl nízkou
cestou pod vesnicí, díval se do zamračeného
studeného pozadí lesnatých Dešín, aniž co po-
zoroval. Díl myslí v rozbušeného srdce svého,
a stále cítil špičaté vidle na svých zebrech.
Představa jeho byla tak silná a tolik úzkosti
z ní páchlo, že mu pobíhalo tělem protivně
mrazení. Od těch čas bylo mezi ním a otcem
nějak studeno, ačkoli oba se vynasnažovali být
laskaví.

Však už s tím dlouho nebudeme, se-
ptala jednou macecha svému muži přes roh
společně, drže v jedné ruce obrácenou lžici a
v druhé pololoupanou bramboru. «Včera tu
šel okolo Košatka a povídal, že půjde na vojnu,
bude-li se chytat brokovnice.» Starý Novák
zabubnoval na stole všemi prsty stejně a za-
smušil se. Lehká vládná lhostí, že se po druhé
oženíl, protahovala se mu duši. (Pokračování.)

Průplav korintský.

Malá studie z cest. Napsal Dr. J. G. G. G.

(S vyobrazením na str. 213 a 214.)

Všechn spít nesmírným pohledem s Akro-
korintu na starou řeckou zem, pollou-
kám se ve velikém landaun ještě z Nového
Korintu do Poseidonie, vzdálené jen asi dva
kilometry, a koně jen pracně dostávají se v před
s neohrabaným vozem prastaré konstrukce.
Takovými povozy, jichž před lety nebylo lze
už odbyt v Paříži, v Londýně nebo ve Vídni,
zaplaven je všechen Orient... A koně zapá-
dají po kotlíky, ve-li hloub, a kola také hlu-
boko se zářívají do písku a prachu silnice,
která vede podél návozu, ba skoro už — má-
žeme říci — malého vrchu, navěšeného z pro-
kopané země. Sem tam, na úbočí nebo nahore,
váří se nějaký starý, rozbitý vozík železniční,
tak jako kostra velblouda na šíře poušti, obrá-
cená nohama vzhůru, a třel rezavá kolej úzké
vlečné dráhy, opuštěné a tiché to rozpomínky
na nedávny ještě ruch a usilovnou práci.

Tady, na té silnici, byly asi ty zásobárny,
které dopoledne, když příjžděl jsem z Patrasu,
rozduval větřík tak, že bylo viděti celá oblaka
bílého a lehkého toho prachu vznášeti se nad
isthmem korintským.

Jinak docela nic neoblažovalo blízkost
nejnovějšího průplavu, se kterým Řekové na-
dělali tolik hluku: všesměrem zářiv korintský už
včera, tam na západním konci, a i dnes byl
pustý a prázdňý, ni jediné lodi na něm, a s vý-
šin Akrokorintu vypadal jako veliké kovové
zrcadlo, bez poskvrny. Ani na druhé straně,
od zálivu saronského nebylo viděti nic, co by
se chystalo oživiti kanál a zdůvodniti oprá-
vněnost jeho existence a vydaných milionů.
Všude mrtvo, ticho... i přístavy, tvořené dvěma

hrázemi při obou vjezdech do průplavu, při korintské straně Posejdonia, při saronské Isthmia, byly pusty.

»Proč nejezdíte průplavem?« tázal jsem se již cestou z Terstu do Patrasu kapitána Lloydového parníku »Apise« pana B.

»O já, to bychom si dali,« odpověděl směje se veselý ten pán. »Či chcete, abychom si rozdělili lod?«

»To ne, ale abyste si zkrátili cestu o hodný kus a nemuseli kolem mysu Matapanu, kolem kterého vás »Apis« jistě bude táhnout, uvidíte.«
»Atť jancuje, to mu nebude ani tak nebezpečné, jako jízda kanálem... vždyť je příliš úzký!«

»Jak to, prosím vás, když jej stavěli inženýři a ne pekari; ti si mohli přec všechno napřed vyměřit a vypočítat!«

»Co, inženýři!« — a ostatek hovoru již nereprodukuji.

Byl jsem dychtiv viděti to všechno sám a teď jsem se k tomu blížil...

Kolem všude pustý isthmus, rozpálený sluncem, jen tu a onde viděti ještě hromady a kopce naválek, jinak nic, docela nic neprozrazuje blízkost průplavu. M. 32 nájezdou zajiždíme k několika roztroušeným stavením, a objeví se cosi jako ústí nějaké tiché říčky do moře, a přes říčku převoz. Úvozem vjíždí právě selský dvojkolý povoz na prám, který jej převáží na druhou stranu. Slezám u malinkého xenodochia, hospůdky, ohlížejí se kolem po dílnách teď již opuštěných, před nimiž valí se staré železo, rezavé koleje, vozíky, nástroje upotřebené, které dosloužily...

Není počtyby, že prokopáním přímé cesty ze závalu korintského do moře egejského zkrátila se cesta do Athén, a lidé i do Cařihradu, pro všechny lodi přijíždějící z moře ionického, z Terstu, Brindisi až po Reggio, nebo pro lodi jedoucí z Turecka, Malé Asie a Černého moře; pro ostatní dráhy význam průkopu jest asi podřízený, ježto uspoří jen málo hodin času; také rychlé parníky o těch získaných 180 mil nemusí příliš záležet. Za to pro lodi plachtové a obchodní vůbec musel by býti řádný průplav nadmíru důležit, kdyby nebylo jiných okolností...

Převlaka isthmická není širší než 6 km, a vinný list Peloponésu tkvěl na pevnině ostatního Řecka jen slabou stopkou. Proto nic divného, že už dávno, dávno pomyslelo se na prokopání isthmus, tím spíše, že by se tím vyhnuli vždy bouřlivému mysu Matapanu, nebezpečnému zvláště lodím starým, veslovým; stykem dvou mořských proudů, severního a západního, je na Matapanu vždycky trochu veselo, často až příliš. — Korintský tyran Periandr (627—584 př. Kr.), jeden ze sedmi mudrců, byl první, který práce se podjal; za jeho vlády Korint kvetl a bohatl jakožto největší obchodní tržiště mezi Itálií, Řeckem a Malou Asií. Korintští nevinu pro se tomu vzpírali, snad se domnívali, že velkou cestou lodi by je mihly, ale Periandr nedbal, až když sami bo-hové proti podniku tomu se postavili. Země totiž začala »potit se krví« — v pravdě nebylo to arci nic jiného, nežli že dělníci kopající v půdě zemětřesením několikrát přeházené, přišli na vrstvu červené hlíny. Většici, podplacení bezpochyby od Korintských, varovali před pokračováním, a bylo po práci. Jen pro menší lodi byla vystavěna zvláštní skluzavka, *diolkos*, po níž byly lodi prostě přetahovány s jednoho břehu na druhý — v menším tedy to, co mělo býti kdysi také na převážce panaitské, tudíž arci pomocí několika silných vlečných dráh, kterými by se byly mohly i velké transatlantické lodi se vším všudy přetáhnouti.

Pak jeden z nástupců Alexandra Velikého, Demetrios Poliorketes (301), znova pomyslel na prokopání a uložil inženýrům egyptským, kteří tehdy v zeměměřičství vynikali, učiniti plán a dáti se do práce. Ale mudrcové ti prohlásili, že hladina obou moří není stejná, a že by proražením kanálu nastala potopa — námitka, která se činívá všem kanálům.

Tak zas nebylo z toho nic, zejména když Korint od Římanů byl poboren, ale když vy-stavěn znova a když znova zkvětal, tu nej-dříve César pomyslel na průplav a byl by snad i ku práci přikročil, kdyby smrt mu v tom byla nezábránou. Stejně vedlo se Caligulovi. — Však teprve Nero, vítěz při zdejších hrách isthmických, vykonal něco pozitivnějšího: dal zhotoviti plán, sám s velkou slávou, jak už to uměl, vykonal první zákop, a patnáct tisíc dělníků začalo kopati po něm — na místech docela stejných, na kterých je průplav nynější, totiž právě tam, kde isthmus je nejúžší. Při kopání nynějším přišlo se na valné stopy prací Neronových: na 1500 m od závalu egejského byla prokopánina zšíř 40 m, kolem vylámané skály a po celé délce studny až 16 m hluboké, počtem 26, jimiž inženýři zkoumali vnitřní útvary půdy. Ale také podnik Neronův se zhatil, ze stejných příčin jako Periandrův: kněží korintští báli se, že cestující budou mti její jejich chrámů, a proto zas musela jim pomoci ta »krv« — které dělníci lekali se tak, že nechtěli dále pracovati. Na konec Be-nátčané učinili pokus nový, ale velmi nesmělý, který neměl výsledků docela žádných.

Z pokusů těch, třeba bezvýsledných, abstrahujeme jenom úvahy plnou obdivu pro podnikavost těch starých, kteří beze všech těch moderních prostředků dali se do takové práce, jež i věku našemu byla dosti obtížná.

S novou svobodou Řecka stará ta podnikavost opět se vzpružila. Hned r. 1829 Capo d'Istria vybízel Vireta d' Aoust, náčelníka francouzské komise vědecké, aby otázku studoval. Viret d' Aoust vypočetl náklad na 40 milionů franků, užili se plánů římských a benátských. Kromě toho vyhlásil se s projektem křesťský inženýr Leonidas Lyghonnes r. 1832, a 20 let po té inženýr bavorský Durbutz. — Důkladnou pobídkou k uskutečnění bylo otevření kanálu suezského, a za krátko po té 28. ledna 1870 vláda řecká podepsala s bankéři Piattem a Cholletem smlouvu týkající se průkopu korintského: práce měly počíti za 18 měsíců, po té skončeny v 10 letech a státí jen 20 milionů franků. Dle toho byl by měl průplav délku 6120 m, šířku 42 m v hladině a 32 m u dna; hloubku 6,5 m. Vykopání počlo se v 9 milionů kubických metrů. Ale výpočty ty i jiné podobné — ukazovaly se záhy — byly falešny, a od věci prostě opuštěny.

Až posléze práce věc vážněji začala se utvářovati. R. 1881 francouzský generál Stěpán Turr predložil řecké vládě projekt nový, roku 1882 dostal koncessi ke stavbě a založena »Société internationale du Canal maritime de Corinth«. Návrhy byly tři: první šel přesně ve stopách Neronových, druhý jižnější v délce 6740 m tvořil mírný oblouk a byl by prokopán masivně isthmicky v maximu 75 m, kdežto prvý ve výši 80 m; třetí počínal jižně pod Novým Korintem a křivkou na jih směřoval až skoro k místu Hexamílii, v údolí říčky Leuky, načež obloukem otočil se k severu a ústiti měl u Kechrias v moře egejské. Měl by délku 11 km, ale průkop byl by nížinami mnohem snazší. První projekt měl pro svoji přímost zejména značné přednosti, a zůstali u toho: oběma druhými byla by se plavba velmi zdržela.

Roku 1882 20. dubna učinil král Jiří první zákop — tak jako kdysi císař Nero.

Ale poněvadž později výlohy značné stoupaly a přišlo se na vrstvy skalnaté, na něž nebylo počítáno, musely se dělati valné podezdívky, a na dokončení r. 1883, jak bylo přednáno, nebylo lze pomyslet. Pak úpadek parížského Comptoiru d'Escompte povážlivě ohrožoval společnost, která byla posléze nucena likvidovati. Práce byly přerušeny, ale jenom na čas: pod protektorem Národní banky a banky Epiro-Thessalské sestoupila se nová řecká průplavní společnost v červnu r. 1890 a zavázala se práce dokončiti. A také dokončila.

Než přistupme k popisu kanálu samého, na nějž pohled jest jeden z nejzajímavějších na dílo rukou lidských. Vjezd se strany ko-

rintské tvoří kanál rozšířený na 100 m a chráněný dvěma hrázemi o stráněch světlých. Břehy jsou zde s počátku 10 m vysoký (ode dna čítaje), pak, po prvním kilometru, rychle stoupají na 40 m. Při kilometru prvním, který stál práce nejméně, vyniká půda jen 3,30 m maximálně nad hladinu a průkop není nikde hlubší než 11,30 m. Komunikace po silnici, zde přerušena, mohla býti zavedena jen přáním, an most pro nízké břehy zde byl nemožný, ani most zdvihací se nehodil. Ve vzdálenosti 1100 m od Posejdonie půda stoupá na 6 až 8,50 m nad hladinu; při 1500 m 14 m, při 1600 m 24,80 m, pak po 100 m vždy: 26,70, 29,98, 35,33 m. — Při druhém kilometru 41,03 m (49,03 m nade dnem), při 2100 m 42,42 m, při 2300 m 48,05 m. Pak nastává malá depresse a terrain stoupá na 51,34 m nad hladinou a klesá na 46,86 m. Zde, asi 2600 m od počátku kanálu, je železniční most 80 m dlouhý, dosti vysoký i pro nejvyšší lodi. Terrain pak stoupá dále a při 3000 m je vysoký 60,47 m; při 3400 m 75,47 m, při 3700 m 79,185 m, nejvyšší to bod nade dnem ve výši 87,185 m.

Mezi třetím kilometrem a 4000 m, v délce 600 m bylo nutno prokopati průkop, jehož hloubka kolísá mezi 68—87 m; maximum výšky nalézá se jen na jednom, svažném vyčteném místě. O 300 m dále terrain již definitivně klesá, a při čtvrtém kilometru činí výše stěn kanálových 66,72 m. Od 4600 m menší se výše lá rapidněji, 3 až 5 m na každých 100 m vzdálenosti tak, že při 5200 m činí 32,47 m, při 5500 m už jen 11,94 m, a tak až ke konci, kde je založeno město Isthmia, nedaleko starých ruin.

Jak pověděno, průměr 700—800 m, od Korintu čítaje, průkop neskytal žádných obtíží v náosu a půdě písčité; stejně se strany isthmické. Vědělo se sice o skalnatém jádru prostředku, ale nikdo netušil obtíží, které se vyskytnou. Věc byla by snazší bývala, kdyby byli přišli na masivní skály, ale tu byly mezi tím vrstvy písčité, tak že průkop stále se sesypával. Bylo tedy třeba nadmíru silných podezdívek, až 10 m vysokých, celkem 132.000 m kubických zdíva, 26.000 m kubických výplně a 47.000 m kub. náhozu. Vykopáno bylo celkem 11.477.000 kub. m země a před tím již, při pracích nedokončených, bylo:

konec roku	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888
vykopání	188.000 m ³	477.000 m ³	1.011.000 m ³	2.700.000 m ³	4.345.000 m ³	6.147.000 m ³	8.000.000 m ³

Od r. 1889 vykopalo se 2.694.000 m³ rumu, 222.000 m³ skal, vyhlubování průplavistě dalo 26.800 m³ rumu a 82.000 m³ skal, tak že koncem února 1893 bylo vykopáno 11.183.000 m³. Pak teprve vyhozeny byly do povětří skály a hráz zamazující přístup vodám, načež průplavistě vyhloubeno, kde bylo ještě třeba, aby už neprekáželo lodím. ZDOŠAVA

Kromě těchto nesnází bylo ovšem stále bojovati proti vniknutí vod do kanálu. Mezi 1500 a 1900 m pronikala do průkopu velmi silné sladká voda, kterou museli čerpati parními čerpadly jakož i vodu mořskou, která pronikala mezi 4700 a 5350 m.*)

Konečně však průplav práce byl hotov, a 6. srpna 1893 královna Olga při slavnostním otevření kanálu přestříhla modrou stuhu, která ještě, aspoň obrazně, dělila obě moře, korintské a egejské.

Užitek, který ponese průplav, bude přece dokonce takový, že vyplní se i papíry první francouzské společnosti, jež »práva« ovšem také byla zachována. Cesta zkrátí se kanálem, jak již víme, a sice činí výhoda pro lodi z moře adriatického plavoucí 100—185 met, mil čili 11—18,5 hodin, pro lodi z moře středomořského 85 mil čili 9,5 hodin. Lodi z Marsailu

*) Číslo zde uváděná mám z pramenů francouzských.

SVĚTOU XXIX, 908

Rembrandt s chotí.

Vlastní podobizna. — Originál v galerii drážďanské.